

O Siarter i Hunanasesiad, Datblygiad Siarter Cymru ar gyfer Cefnogi a Datblygu Aelodau

Ymgynghoriad mis Gorffennaf 2023

Cefndir

Ugain mlynedd yn ôl, roedd cefnogaeth a datblygiad i gynghorwyr yng Nghymru yn llai sefydledig nag y mae heddiw. Yn 2002, bu tîm gwella cyntaf CLILC (Syniad bryd hynny) yn gweithio gyda phob cyngor a grŵp trawsbleidiol o gynghorwyr i nodi pa gymorth pellach a chyfleoedd hyfforddi a fyddai'n ddefnyddiol i gynghorwyr. Dywedodd y cynghorau y dylid cytuno ar arferion da yn y maes hwn, eu disgrifio, a'u lledaenu.

Mewn ymateb i'r cais hwn, ac yn unol ag arfer ehangach y DU, cafodd Siarter Cymru ar gyfer Cynorthwyo a Datblygu Aelodau ei datblygu ar y cyd gan CLILC a chynghorau i:

- ddarparu fframwaith arfer da ar draws Cymru,
- bod yn gymhellant i gynghorau roi'r gefnogaeth a'r datblygiad angenrheidiol i'w cynghorwyr, a
- rhoi sicrwydd i gynghorwyr eu bod yn cael y gefnogaeth orau bosibl.

Dros yr 20 mlynedd diwethaf, mae'r Siarter wedi'i datblygu ymhellach ac mae'n allweddol o ran galluogi a chydabod arfer da lleol. Mae mwyafrif y cynghorau, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub wedi cael y Siarter, tra bod eraill wedi ei defnyddio fel fframwaith i nodi arfer da a gwirio bod ganddynt fecanweithiau cefnogi effeithiol ar waith.

Ers cychwyn y Siarter, mae tirwedd llywodraeth leol wedi newid yn sylweddol. Mae rôl cynghorwyr wedi dod yn fwy heriol ac amrywiol fyth. Mae adnoddau'n brin ac mae'r ffyrdd o weithio ar ôl Covid yn dra gwahanol. Mae gan gynghorau bellach ddulliau mwy soffistigedig a sefydledig o roi cefnogaeth i gynghorwyr. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno deddfwriaeth gyda chanllawiau statudol i gynghorwyr a gwasanaethau democrataidd. Mae'r dirwedd wella hefyd wedi datblygu. Yn 2021-22 lanswyd Rhaglen Wella newydd i gefnogi gwelliant a arweinir gan y sector ar draws llywodraeth leol yng Nghymru. Mae arweinwyr a phrif weithredwyr wedi mynegi ymrwymiad i welliant a arweinir gan y sector, wedi'i ategu gan her, cefnogaeth a chymorth cydfuddiannol gan gyfoedion.

Yn y cyd-destun hwn, adolygwyd y Siarter gan CLILC a chynghorau a gynrychiolir gan eu Penaethiaid Gwasanaethau Democrataidd. Er bod y Siarter wedi darparu fframwaith ar gyfer arfer da, ysgogiad a chydabyddiaeth o gefnogaeth i gynghorwyr yn y gorffennol, rydym yn cydnabod bod bellach angen fframwaith gwahanol sy'n adlewyrchu dull mwy blaengar o wella a arweinir gan y sector, deddfwriaeth ddiweddar Llywodraeth Cymru, canllawiau statudol a chanllawiau eraill sy'n cydnabod yr adnoddau cynyddol gyfyngedig sydd ar gael gan gynghorau.

Fframwaith Hunanasesu Cefnogi Cynghorwyr.

Cynnig

Rydym yn cynnig y dylid disodli'r Siarter bresennol gan fframwaith hunanasesu gwirfoddol sy'n canolbwyntio ar y gefnogaeth a ddarperir i gynghorwyr gyflawni'r canlyniadau sydd eu hangen ar eu cymunedau. Nod y fframwaith yw ymdrin â phob agwedd ar arfer da o ran cefnogi cynghorwyr. Fodd bynnag, gan fod blaenoriaethau ac adnoddau'n amrywio rhwng cynghorau, mater i gynghorau'n lleol fyddai faint o'r fframwaith i'w ddefnyddio a pha adrannau y dylid eu blaenoriaethu.

Byddai'r fframwaith yn cael ei ddatblygu yn unol â'r egwyddorion canlynol:

1. Nodau'r fframwaith

- Rhoi sicrwydd i gynghorau bod cynghorwyr yn cael y gefnogaeth, y wybodaeth, yr arweiniad a'r datblygiad sydd eu hangen i'w galluogi i sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i'w cymunedau.
- Darparu fframwaith cenedlaethol uchelgeisiol ond pragmatig o arfer da sy'n cydnabod gofynion deddfwriaethol, canllawiau statudol a chanllawiau eraill, yr anghenion a fynegwyd gan gynghorwyr ac enghreifftiau a dderbynnir yn gyffredinol o'r hyn sy'n gweithio.

2. Egwyddorion ar gyfer datblygu

- Datblygu'r fframwaith ar y cyd â chynghorau, CLILC a budd-ddeiliaid eraill i sicrhau ei fod yn diwallu anghenion ac yn adlewyrchu dyheadau cenedlaethol.
- Datblygu fframwaith sy'n gweithio gyda'r rhaglen ehangach ar gyfer gwella a hunanasesu yng Nghymru, gyda'r potensial i'w ddatblygu fel rhan o'r rhaglen adolygu gan gymheiriaid os oes angen. Efallai y bydd cynghorau'n penderfynu y dylai'r hunanasesiad hwn gael ei arwain gan bwyllgorau gwasanaethau democrataidd.
- Datblygu fframwaith sy'n adlewyrchu anghenion pob cynghorydd waeth beth fo'i blaid wleidyddol neu statws annibynnol.
- Darparu cyfleoedd ar gyfer rhannu arferion rhwng cynghorau.

3. Cwmpas y fframwaith

Byddai'r fframwaith yn cwmpasu:

- cefnogaeth a datblygiad i gynghorwyr yn yr ystyr ehangaf i ymgorffori cefnogaeth gan y cyngor cyfan. Gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, er enghraifft, gwasanaethau democrataidd, timau cyfreithiol, digidol, cyfathrebu, dysgu a datblygu, a chyfarwyddiaethau yn eu cefnogaeth ar gyfer craffu, y bwrdd gweithredol a chynghorwyr rheng flaen,
- anghenion pob cynghorydd cyn etholiad, fel aelodau newydd ac fel gwleidyddion profiadol,
- holl rolau cynghorydd yn y cyngor ac yn y gymuned,
- cefnogaeth bersonol a 'phroffesiynol' i gynghorwyr o fewn dylanwad cynghorau a'r
- disgwyliadau a osodir ar gynghorau, swyddogion, a chynghorwyr eu hunain.

4. Cyd-destun

Bydd y fframwaith yn ystyried, er enghraifft: [Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau \(Cymru\) 2021](#), y [Papur Gwyn ar Weinyddu a Diwygio Etholiadol](#), [Arolygon Ymadael CLILC](#), [arolwg Llywodraeth Cymru o gynghorwyr](#), [Menter Gwarineb mewn bywyd cyhoeddus](#), [Canllawiau LIC ar gyfer Prif Gyngorau](#) a'r fframwaith gwella a hunanasesu llywodraeth leol sy'n dod i'r amlwg.

5. Fframwaith enghreifftiol ar gyfer trafodaeth

Mae'r fframwaith isod yn seiliedig ar y nodau a'r egwyddorion arfaethedig ac yn cael ei gynnig fel man cychwyn ar gyfer trafodaethau rhwng yr holl fudd-ddeiliaid. Gwahoddir cynghorau i roi sylwadau ar addasrwydd y fframwaith fel dogfen sylfaen genedlaethol ar y cyd, y gall cynghorau ei defnyddio i ddatblygu eu dull eu hunain o hunanasesu gan gydnabod eu hanghenion a'u blaenoriaethau lleol.

Democratiaeth	Canlyniadau a geisir: <ul style="list-style-type: none"> • Mae pobl yn cael eu hannog a'u galluogi i sefyll fel cynghorwyr. • Mae cynghorwyr yn deall eu rôl ac yn ei chyflawni'n effeithiol ac yn foesebol. • Gall cynghorwyr gymryd rhan gyfartal ym musnes y cyngor. • Mae cynghorwyr yn cael y gefnogaeth, y wybodaeth, a'r adnoddau sydd eu hangen arnynt. • Mae cynghorwyr yn cynrychioli amrywiaeth y bobl y maent yn eu gwasanaethu. • Mae cynghorwyr yn ddiogel ac yn cael eu hamddiffyn rhag niwed.
Thema	Cwestiynau i'w gofyn
Ymgeiswyr a darpar ymgeiswyr	<p>A yw'r cyngor yn darparu gwybodaeth gynhwysfawr i ddarpar ymgeiswyr ac ymgeiswyr swyddogol am rôl y cynghorydd, y cyngor ac unrhyw gyfrifoldebau a buddion cysylltiedig?</p> <p>A yw'r ymagweddau at allgymorth i ddarpar ymgeiswyr a'r wybodaeth ar eu cyfer yn cael eu gwneud yn unol â'r angen i annog amrywiaeth mewn ymgeiswyr ac yn cael eu llywio gan Ddatganiad Amrywiaeth y cyngor?</p> <p>A yw'r cyngor yn cyfeirio darpar ymgeiswyr at wybodaeth a ddarperir gan LIC, CLILC, y Comisiwn Etholiadol a sefydliadau eraill sy'n darparu gwybodaeth i ymgeiswyr?</p> <p>A yw cynghorwyr, y cyngor a phleidiau lleol yn hyrwyddo mentrau ymgyrchu teg a pharchus?</p> <p>A yw darpar ymgeiswyr yn cael gwybod am gefnogaeth ar gyfer sefyll, fel y gronfa Mynediad i Swyddi Etholedig?</p> <p>A yw darpar ymgeiswyr yn cael gwybod am y disgwyliadau a osodir arnynt i gymryd rhan mewn cyfnod sefydlu a datblygiad proffesiynol parhaus, y bydd rhai ohonynt yn orfodol?</p>

<p>Mae cynghorwyr yn deall eu rôl, eu cyfrifoldebau a'u hatebolrwydd.</p>	<p>A yw pob cynghorydd, pan gaiff ei ethol neu wrth gael ei ddewis ar gyfer swydd arbenigol, yn cael gwybodaeth ac arweiniad am bob agwedd ar ei rôl?</p> <p>A yw pob aelod yn cael fframwaith cymhwysedd i ddeall y sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen ar gynghorwyr?</p> <p>A yw disgrifiadau rôl (gweler modelau CLILC am enghreifftiau) wedi cael eu mabwysiadu'n ffurfiol gan y cyngor a chynghorwyr unigol wedi cytuno arnynt?</p> <p>A yw cynghorwyr sy'n gwasanaethu ar gyrff allanol wedi cael:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arweiniad ar eu rôl a'u cyfrifoldebau, • gwybodaeth gyfreithiol megis eu hatebolrwydd a buddiannau, • esboniad o'r disgwyliadau a osodir arnynt gan eu cyngor enwebu, • gofynion ar gyfer cyfathrebu â'r corff allanol ac adrodd yn ôl oddi wrtho?
<p>Safonau Ymddygiad</p>	<p>A yw'r holl gynghorwyr yn deall eu cyfrifoldebau o ran cadw at y cod ymddygiad lleol? A ydynt wedi cael canllawiau lleol ac unrhyw wybodaeth gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru?</p> <p>A yw pwyllgorau safonau a chadeiryddion yn deall eu rolau a'u cyfrifoldebau penodol?</p> <p>A yw arweinwyr grwpiau gwleidyddol yn hyrwyddo ac yn cynnal safonau uchel o ymddygiad ac yn cydweithredu â'r pwyllgor safonau?</p> <p>A yw'r holl gynghorwyr wedi ymrwymo'n ffurfiol i ymgymryd â phob agwedd ar eu rôl gyda chwarteisi a pharch tuag at ei gilydd, y cyhoedd a swyddogion ym mhob lleoliad a chyfrwng?</p> <p>A yw achosion o fwlio, aflonyddu a bygwth yn cael eu trin yn gyflym ac yn effeithiol?</p>
<p>Y Cyfansoddiad</p>	<p>A yw pob cynghorydd yn deall y cyfansoddiad, gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolau, cyfrifoldebau, a chyfyngiadau i rolau pwyllgorau, • rôl cynghorwyr a swyddogion unigol, • protocolau cynghorwyr / swyddogion, • arfer o ran cyfarfodydd, • archebion sefydlog, • rheolau trafodaeth, • ymgysylltu â'r cyhoedd, • rolau yn y cyngor lle bernir bod hyfforddiant cynghorwyr yn orfodol?
<p>Cefnogaeth i Swyddogion</p>	<p>A oes gan bob pwyllgor, panel, fforwm ac ati lefel briodol o gefnogaeth i swyddogion?</p> <p>A yw cynghorwyr yn cael eu cefnogi'n ddigonol yn eu gwaith cydweithredol a gwaith ar y cyd â chynghorau neu</p>

	<p>sefydliadau eraill, er enghraifft ar gydbwyllgorau corfforaethol?</p> <p>A yw cynghorwyr yn cael eu cefnogi yn eu cymuned a'u gwaith achos?</p> <p>A yw'r holl gynghorwyr yn cael y wybodaeth a'r ymchwil y mae ganddynt hawl i'w cael yn unol â gofynion y canllawiau statudol a gyhoeddwyd o dan adran 8 (1A) Mesur Llywodraeth Leol Cymru 2011.</p> <p>h.y. Mewn ymateb i geisiadau penodol ac yn rhagweithiol, mae'r holl gynghorwyr yn cael gwybodaeth, data, briff a hyfforddiant yn ymwneud â'u penderfyniadau, gwaith pwyllgor, gwaith cymunedol a gwaith achos. Mae'r gwasanaeth hwn yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darparu'n deg i bob aelod yn unol â phrotocol a gyhoeddwyd, sy'n cynnwys safonau ac amseroedd ymateb, • eithrio gwybodaeth at ddefnydd plaid wleidyddol, • darparu'n gyfrinachol lle bo angen a chan roi sylw dyledus i gyfraith diogelu data a chyfraith gwybodaeth arall, • cael ei gyflawni gan y cyngor neu asiantaethau allanol, • gymesur ac yn cael ei ddarparu o fewn yr adnoddau sydd ar gael. <p>Mae pwyllgorau gwasanaethau democrataidd yn sicrhau bod y gwasanaeth yn effeithiol a bod ganddo adnoddau digonol.</p> <p>A yw pwyllgorau trosolwg a chraffu yn cael cymorth penodol gan swyddogion a all ddarparu ymchwil, cefnogaeth a chyngor diduedd?</p> <p>A yw natur unrhyw wybodaeth gefnogol, gan gynnwys gwasanaethau ymchwil, wedi cael cyhoeddusrwydd clir a'i hesbonio i bob cynghorydd?</p>
<p>Mynediad cyfartal</p>	<p>A yw'r trefniadau a wneir ar gyfer busnes y cyngor yn hyblyg ac a ydynt yn galluogi i gynghorwyr gyfranogi'n llawn waeth beth fo'u hamgylchiadau personol?</p> <p>A yw amseroedd, dulliau a lleoliadau cyfarfodydd yn adlewyrchu'r anghenion a fynegir gan gynghorwyr cymaint â phosibl?</p> <p>A yw cynghorwyr yn cael mynediad cyfartal i gyfarfodydd heb ystyried unrhyw nodweddion gwarchoddedig?</p> <p>A yw'r trefniadau ar gyfer cyfarfodydd aml-leoliad yn diwallu anghenion cynghorwyr?</p> <p>A yw cynghorwyr a chyfranogwyr eraill y cyfarfodydd yn gallu defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg mewn cyfarfodydd?</p> <p>A yw amseroedd egwyl cynghorau yn adlewyrchu anghenion cynghorwyr sydd, er enghraifft, â chyfrifoldebau gofalu?</p> <p>A yw trefniadau rhannu swydd ar gyfer aelodau cabinet yn cael eu cefnogi fel bod y llwyth gwaith yn glir ac yn briodol?</p> <p>A oes manau wyneb yn wyneb ar gael yn achlysurol ar gyfer cyfarfodydd anffurfiol ar gais?</p>
<p>Cefnogaeth ar gyfer hawliau, diogelwch a lles cynghorwyr</p>	<p>A roddir arweiniad i gynghorwyr ar eu hawliau a'u buddion?</p> <p>Er enghraifft, cyflogau, absenoldeb teuluol, rhannu swydd ar gyfer aelodau'r pwyllgor gwaith / cabinet, lwfansau, treth</p>

	<p>a budd-daliadau, pensiynau, indemniadau, diogelu data a rhyddid gwybodaeth?</p> <p>A yw cynghorwyr yn cael eu hannog yn frwd i gymryd y cyflogau a'r lwfansau y mae ganddynt hawl iddynt, a'u hannog i beidio â chymryd y lwfansau a'r cyflogau blaenorol?</p> <p>A oes gan y cyngor ddyletswydd gofal anffurfiol ar waith sy'n dangos ymrwymiad rhagweithiol i ddiogelu iechyd a lles cynghorwyr? A oes cofnod ohono ac a yw ar gael i aelodau ei weld? A yw'n nodi natur unrhyw gefnogaeth sydd ar gael i gynghorwyr, er enghraifft cwnsela a gwiriadau iechyd, a'r rhai sy'n gyfrifol am helpu cynghorwyr i gael mynediad at y gefnogaeth hon?</p> <p>A roddir arweiniad i gynghorwyr ar gynnal eu lles a'u diogelwch personol? Er enghraifft, gweithio ar eich pen eich hun, bwlio ac aflonyddu.</p> <p>A yw'r cyngor yn gweithredu'n rhagweithiol i gefnogi cynghorwyr sy'n cael profiad o fwlio ac aflonyddu, gan gynnwys cysylltu â'r heddlu os yw'n briodol?</p>
Amrywiaeth	<p>A yw Datganiad Amrywiaeth y cyngor wedi'i gytuno gan y Cyngor Llawn? A yw'n cael ei fonitro?</p> <p>A yw'r Datganiad Amrywiaeth yn nodi'r camau y mae'r cyngor yn eu cymryd i sicrhau bod cynghorwyr o grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol yn cael eu hannog i sefyll a chael swyddi cyfrifol lle bynnag y bo modd?</p> <p>A yw cynghorwyr â gofynion mynediad arbennig yn cael eu cefnogi yn eu gwaith yn y cyngor a'r gymuned?</p>
Digidol	<p>A yw pob cynghorydd wedi cael yr offer neu'r cyllid i brynu'r offer, meddalwedd, apiau a'r cysylltedd sydd eu hangen i gyflawni eu rôl yn swyddfeydd y cyngor, gartref ac wrth deithio yn ardal y cyngor?</p> <p>A yw'n cynnwys ffonau clyfar a gliniaduron/tabledi?</p> <p>A ddarparwyd hyfforddiant llawn ar ddefnyddio offer a phecynnau? A oes cymorth technegol ar gael?</p> <p>A yw cynghorwyr yn cael digon o gefnogaeth i fynd i gyfarfodydd aml-leoliad?</p> <p>A yw cynghorwyr yn cael eu cefnogi i ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol drwy ganllawiau ar sut i'w defnyddio a diogelwch ar-lein?</p>

Cymuned	<p>Canlyniadau a geisir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae cynghorwyr yn arwain, cynrychioli, eirioli dros, a galluogi eu cymunedau. • Mae cynghorwyr yn sicrhau bod adnoddau lleol ar gael ac yn cael eu defnyddio i'r eithaf. • Mae cynghorwyr yn annog cyfranogiad dinasyddion ac arloesi.
----------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Mae cynghorwyr yn gweithio gyda chymunedau i'w gwneud yn gynaliadwy ac yn wydn.
Thema	Cwestiynau i'w gofyn
Ymwybyddiaeth y cyhoedd	<p>A yw'r cyngor yn sicrhau bod y cyhoedd yn deall rôl a chyfrifoldebau cynghorwyr ac ASau lleol, ASau a chynghorwyr tref a chymuned?</p> <p>A yw pobl yn gwybod pa haen o gynrychiolwyr y dylid cysylltu â nhw ar gyfer gwahanol faterion lleol?</p> <p>A yw'r cyngor yn rhoi cyhoeddusrwydd i'r cynghorwyr ac yn hyrwyddo eu gwerth i'r gymuned?</p>
Cymunedau yn cysylltu â chynghorwyr	<p>A oes systemau ar waith i drigolion lleol a grwpiau cymunedol gysylltu â'u cynghorydd ward lleol, a/neu gynghorwyr â rolau penodol, os yw'n briodol?</p> <p>A yw'r systemau a'r safonau hyn ar gyfer eu cymhwysu wedi'u mynegi'n glir a'u cyhoeddi i'r cyhoedd a chynghorwyr?</p>
Cymorthfeydd a chyfarfodydd cymunedol	<p>A yw'r gefnogaeth a ddarperir gan y cyngor i gynghorwyr drefnu cymorthfeydd a chyfarfodydd cymunedol yn ddigonol?</p> <p>A yw'r swyddogion perthnasol yn mynd i gyfarfodydd cymunedol ar gais cynghorwyr lle y bo'n briodol?</p> <p>A yw maint y gefnogaeth sydd ar gael i gynghorwyr wedi'i fynegi'n glir i bob cynghorydd?</p>
Ymgysylltiad, arweinyddiaeth a chyd-gynhyrchu yn y gymuned	<p>A yw cynghorwyr yn cael eu hysbysu, eu cefnogi ac yn cael adnoddau i alluogi eu cymunedau i fod yn gynaliadwy ac yn wydn drwy, er enghraifft:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymgynghoriad cymunedol ffurfiol ac anffurfiol • cydweithio gydag arweinwyr cymunedol i ddiwallu anghenion ar lefel leol, • cyd-gynhyrchu polisiau a chymau gweithredu sy'n arwain at gymunedau llwyddiannus gyda phobl leol? <p>A yw'r gefnogaeth hon ar gyfer cynghorwyr wedi'i mynegi'n glir i bob cynghorydd?</p>
Cefnogaeth gwaith achos	<p>A oes systemau digonol ar waith i gefnogi cynghorwyr yn eu gwaith achos?</p> <p>A yw'r gefnogaeth hon yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darparu'n deg i bob aelod yn unol â phrotocol a gyhoeddwyd, • eithrio gweithgareddau plaid wleidyddol, • darparu'n gyfrinachol lle bo angen a chan roi sylw dyledus i gyfraith diogelu data a chyfraith gwybodaeth arall, • gymesur ac yn cael ei ddarparu o fewn yr adnoddau sydd ar gael. <p>A roddir arweiniad i gynghorwyr ar reoli gwaith achos? Drwy systemau rheoli gwaith achos, er enghraifft.</p>
Goruchwyliaeth a diogelwch	<p>A oes gan y cyngor brotocolau clir ar waith ar gyfer sicrhau diogelwch personol a lles cynghorwyr, ac sydd wedi'u mynegi'n glir i gynghorwyr a'r cyhoedd?</p>

	<p>A yw disgwyliadau a hygyrchedd y gymuned yn cael eu rheoli fel na chysylltir â chynghorwyr yn amhriodol?</p> <p>A roddir gwybodaeth ac arweiniad i gynghorwyr ar reoli eu perthynas â'r cyhoedd a chynnal ffiniau priodol?</p>
--	---

Dysgu	Canlyniad a geisir: Mae gan gynghorwyr y sgiliau a'r wybodaeth i ddarparu'r hyn sydd ei angen ar bobl leol.
Themâu	Cwestiynau i'w gofyn
Strategaeth Datblygu Cynghorwyr	A oes gan y cyngor ddull effeithiol a diffiniedig o ddatblygu cynghorwyr, sy'n cynnwys yr anghenion a fynegwyd gan bob cynghorydd ac anghenion y sefydliad a'r gymuned?
Adolygiadau Datblygiad Personol	A yw'r cyngor yn darparu cefnogaeth bersonol ddefnyddiol i bob cynghorydd ac adolygiadau datblygu a gynhelir gan bobl sy'n gymwys i wneud hynny?
Rhaglen Dysgu a Datblygu	<p>A oes gan y cyngor raglen ddysgu a datblygu flynyddol sy'n cael ei hyrwyddo'n llawn i gynghorwyr?</p> <p>A all pob cynghorydd gael mynediad cyfartal at y rhaglen?</p> <p>A yw'r rhaglen yn cael ei monitro, ei gwerthuso a'i diweddarau'n rheolaidd?</p> <p>A yw cynghorwyr yn gallu nodi canlyniadau cadarnhaol o'r hyfforddiant, fel gwell dealltwriaeth a pherfformiad a chanlyniadau penodol i'r gymuned?</p>
Rhaglen Sefydlu	A yw pob cynghorydd newydd neu gynghorydd sy'n dychwelyd yn cael rhaglen sefydlu gynhwysfawr, aml-sesiwn, wedi'i blaenoriaethu, sy'n galluogi i gynghorwyr gyfranogi'n effeithiol yn ystod eu blwyddyn gyntaf yn y swydd?
Ansawdd Datblygiad	<p>A yw cynghorwyr yn credu bod y gweithgareddau dysgu yn ddigon ysgogol, perthnasol ac wedi'u darparu mewn arddulliau blaengar a phriodol?</p> <p>A oes gan y cyngor ddull systematig ac effeithiol o gomisiynu, datblygu, darparu a gwerthuso ei weithgareddau hyfforddi a datblygu?</p>
Cyfranogiad	<p>A yw cynghorwyr yn manteisio ar yr holl gyfleoedd datblygu sy'n berthnasol iddynt?</p> <p>A roddir sylw i unrhyw ddiffyg cyfranogiad?</p>
Dysgu oddi wrth eraill	<p>A yw cynghorwyr yn cymryd rhan mewn cyfleoedd datblygu rhanbarthol a chenedlaethol a rennir?</p> <p>A gaiff cynghorwyr eu hannog a'u cefnogi i gydweithio â chynghorau eraill a chyrrff cenedlaethol i weithredu fel cymheiriaid gwleidyddol, mentoriaid ac mewn rhwydweithiau i rannu ymagweddau at rôl cynghorydd, nodi arfer da a chyfrannu at welliant a arweinir gan y sector?</p>